בסוד שיח

שאול שיף

יגאל! ציבור נכבד מאחוריך

בימים אלה מלאו שנתיים לפטירתו של פרופ' אריאל רוזן־צבי ז"ל, האיש שעל־פי כל התחזיות אמור היה לאייש את הכסא הרבני במשפט העליון, אלא שהוישב במרומים תכנן לו מסלול אחר. חבר קרוב, הרבה למרחי ממנו ולא מעט שמעתי ממנו על האוניברסיטה, על השופטים, על בית משפט העליון ועל בתי הדין הרבניים.

אריאל לא פחד מאיש ואמר בגלוי את אשר עם לבו, אבל, הוא מאד רצה בכהונת השופט בבית המשפט העליון ולכן, בקטע הזה, הוא היה מתון ונוהיר, אם כי בכתביו לא הסתיר את ביקורתו על השופט, פרופ' אהרון ברק ועל האקטיביזם השיפוטי שלו. אין לי כלל ספק, כי אם היה הזכה היה מגיע ל"עליון", היו יוצאים ניצים מפסקיו וחלקם הלא מבוטל לכתובתו של השופט ברק, שאת אישיותו העריך מאד אך הסתייג משתלטנותו.

מה שאריאל ז"ל היה אומר בחוג מכריו המצומצם כמשפטן בעל שיעור קומה, תוך התייחסות ספציפית לפסיקה כזאת או אחרת של השופט ברק, ניתן לשמוע בחוגים רחבים בשפה אחרת ובסגנון שונה. במייחר בצייבור הדתי והחרדי, שאין לי פה אוטנטי בבית המשפט העליון, מאז פרישתו של השופט מנחם אלון. מה שאמר סגן שר הדתות, יגאל ביבי מעל במת הכנסת, הוא "כסף קטן" לעומת הביקורת הקשה והדברים הבוטים של ציבור רחב שמוטחים בבית המשפט העליון בנינו של השופט ברק.

אני קורא שוב ושוב את פרוטוקול הישיבה שבעקבותיה באה ההתפלות על יגאל ביבי ולא ברור כלל על מה יצא הקצף? זה מרבה לראות איך שאפשר לבשל "סקנדל" על לא כלום, ומעניין אם כל מי שתקף אותו, כולל שלום רוזנפלד, עורך "מעריב" לשעבר, קרא את הפרוטוקול טרם פירסום הדברים.

אין ספק כי יגאל ביבי מצא את עצמו על מיטת בית חולים "הדסה" לאחר שנפגע עמוקות מהיחס שהפגינו כלפיו חבריו לסיעה. "לם היו הראשונים לתקוף אותי בכלי התקשורת ואף אחד, למעט נישן שלומיאנסקי, לא מצא לנכון לצאת להגנתי". ועל אלה בא מאמרו בשבת של שלום רוזנפלר שכינה אותו בכינויי גנאי.

ביום שני השבוע בישיבת הסיעה הביע היו"ר, ח"כ שמריהו בן־צור צער על מחלתו של יגאל ביבי ושלח לו ברכת רפואה שלימה בשם הסיעה. היה זה ח"כ שלומיאנסקי שאמר בתגובה: "זה המודה (למורה ועוזר ירוחם") ובאשר לעוזב – אנחנו צריכים לבדוק את עצמנו איך התנהגנו ולקיים דיון מה היה בדיוק".

המבקרים בסיעה טענו, כי התגובה על דבריו של יגאל ביבי היתה הכרחית משום שהציבור המצליני, שחלקו גם הצביע מפד"ל, רגיש לכל פגיעה בכית המשפט העליון. המעניין הוא שראשי ח"כ הליטוליים תומכי המפד"ל פרסמו הודעת תמיכה גלויה ביגאל ביבי, ומדובר בד"ר גדי אשל, פרופ' אריה דרעקי, ר"ר משה פינקל ופרופ' גבי קוונגל.

בהודעה בת ארבעה סעיפים נאמר בין היתר: אנו מבדכים אותך על אומץ לבך וכו': לבית המשפט העליון אין סמכות לקבוע נורמות ולא להחליף את בית המחוקקים בקביעת אורחות חיים במדינת־ישראל כמדינה יהודית: מדיניות של אקטיביזם שיפוטי מהווה סכנה לדמוקרטיה וכו'. כל התתומים. כאמור, הם חילוניים.

כל זה במישור הפוליטי.

דברים לא קלים כותב על השופט ברק עמיתו לשעבר, מי שהיה המשנה לנשיא בית המשפט העליון, פרופ' מנחם אלון.

בימים אלה יצא לאור ספר היזכרון לאריאל רוזן־צבי ז"ל, שנושאו: "רבי־תרבותיות במדינה יהודית ודמוקרטית". פרופ' אלון הוא אחד הכותבים בספר הזכרון (אלה הן אמרות אגב... בטעות "סודן", ומן הראוי לסמוך מהן" – עדעודים והדהודים בעקבות פרשיות בבלי ולב"), וראוי לכל מי שמבקש שיישמר האיזון בחיינו, שיקרא את מאמרו המלומד של הפרופ' אלון, השולל את ניסיון של השופט ברק בנתיבות וציוטוסים ממאמרו מובאים כאן. לדעתי, הם קשים פי כמה מדבריו של יגאל ביבי בכנסת, אלא שכל אחד ושפתו. נקל להבחין כי מאמרו של פרופ' אלון נכתב בדרכה "אנגלית", כמעט כתבתי בדם.

כותב פרופ' מנחם אלון על פסיקת השופט ברק בפרשת בבלי:

"פסיקה זו בטעות יסודה ומן הראוי שביה המשפט העליון יסכה ממנה. הדין שבחלקו השני של פסק דינו של השופט ברק **שנוי מבחינת האמת ומשטה מבחינת השלום** (ההדגשה שלי, ש.ש.), ואנו דרי מקומל בידינו כי העולם קיים על הדין "אמת והשלום".

"חלקו השני של פסק דין בבלי לא זו בלבד ששגיו הוא מבחינה משפטית, אלא שגוי הוא גם מבחינה עניינית. מבחינת הכיבוד ההדדי, מבחינת אפשרות הדו־שיח ומבחינת מקומה של מעירכת המשפט במדינת־ישראל, כפי שהיא כיום בשרשרת המערכת המשפטית של עם ישראל מדורי דורות ועל כך יש ל"אונ".

ואאותו ענייו: "פסק הדין מסכל דו־שיח וכיבוד הדדי, ופעל ופועל בכיוון הפוך, של כיבוש חלקה רלה זו, של חוסר הכנה מינימאלית במעמדו ובכבודו של המשפט העברי".

"לענינות דעתי, הגולר מפרשת בבלי **אינו מבשר אביבת הבריית** למערכת הישפוטית, ואלה לאלה. חילוקי דרעות יתגברו, ההסתגרות תגבר, ויהפשע העדכי והתרבותי יעמיק".

וזו רק חלק מכתב הביקורת של השופט לשעבר, פרופ' אלון, שמעיד על עצמו כי בידו "ברכת הגומל" עם פרישתו מבית המשפט העליון.

שאלת השאלות היא איפה היתה סיעת המפד"ל, שזה עתה יצאה להגן על כבודו של השופט ברק, כאשר השופט ברק עצמו פגע פגיעה קשה, "לא מובנת ולא מוצדקת" (דברי השופט אלון) במערכת בתי הדין הרבניים והתיר אותה בעקבות פרשת בבלי קצוצת נגפים להלוטין.

מחשבים החוצה

לפני מספר ימים שהתה בארץ משלחת רבנים ומחנכים מארה"ב, בראשות יו"ר ועד החינוך הכללי בארה"ב וגיה שהוקם לפני שלוש שנים על־ידי מנהלי תלמודי־תיכוני הדתיים מכל הזרמים) הרב ישראל משה דיר־נפלד.

הם נשלחו על־ידי ההנהגה התורנית שם "לספר על השכר הגדול הפוקד את היהדות החרדית בארה"ב". בי היתר, בעקבות המחשב הביתי. בתחילה, לדבריהם, היה המחשב חיניכי ומפתח, "אך מהר מאד מצאו כי הרעות החולות מבחוץ את הדרך פנימה". הפוגעה בעיקר לאינטרנט ולתוכניות משחקים זרסים.

אנשי ועד החינוך הכללי הגיעו לארץ, כדי להזהיר את הציבור, כי יש להתייחס למחשב ממש כמו למכשיר שלוויזיה. הציעו את עצמכם, וועק הרב דיר־נפלד, אתם לא מעלים על דעתכם איזה צרות יש לנו בארה"ב בגלל האינטרנט והמחשב.

מנהלי בתי־ספר ישראלי החלו בתארגנים להזהיר את ההורים מפני סכנת המחשב ועד כמה קרובים הילדים שלהם לכך שיעדי טוב.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

כוחן של מלים

את רק חלק מהשיחה שהתנהלה ביום חתונתו. בעלת הבית היתה אשה טובה ונדיבה וגם רצתה למלא את מבוקשו של הרב הנכבד. "ידאי, ידאי", היא אמרה, "אני רק רציתי שהיא תתרשם ותדע שצדיכים להיות יותר זהירים. היא באמת טכחית מעולה והיא תשאר כאן במערתה".

סיפור מהחיים, כה ידוע וכה מוכר, אבל, איפה אני ואיפה ה"חפץ חיים".

רבי אברהם אביש זצוק"ל היה אב"ד של קהילת פראנקפורט דמיין ("ברכת אברהם" של ה"ם ועוד). פועל יצועות, שהיה מצוי בעיניני סגולות, קמיעות ורפואות. העיד עליו רבי מאיזל מאפטא זצ"ל, ש"היה בלתי לה' לבדו", ומובא בספרים כי "היה נודע לבעל רוח הקודש" וכמי שזכה לגילוי אליהו.

מסופר בשם האדמו"ר רבי יצחק מאיר מגור זצוק"ל, ששמע "מפי מגידי אמת וזכים שהיו בימיו", כי רבי אברהם אביש "היה קשה ההבנה בלי שיעור בימי נעוריו, ולעונת הפעוטות כמעט שלא היתה לו היכולת להתפלל בסידור מקוצר השגתו בתיבות ונקודות, רק היה ידא ה' מאו" ("אהל אברהם").

בני גילו לענו לו והודיו שבדיעה מדלות ידיעותיו, ובכל זאת נמצאה לו בת זוג ממשפחה טובה במעזדיטש.

באותם ימים היה מנהג שההתן ביום חתונתו, היה מברך ברכת המזון בקול רם. אשר־על־כן, מיד אחרי התנאים אביו ובני־ביתו עשו מאמצים נירכים ללמדו לומר את ברכת המזון כראוי. בדרך נסיעתם לחתונתו נכנסה המשפחה, משפחת התתן לאחד מבתי המלון, כדי לסעוד את לבה. אחדי האוכל כיברו את התתן המיועד לברך "ולקוצר זמרונו הכל נשכח ממנו". חרה עכשיו בגלל מה שאמרת, תלך בעלת הבית למטבח ותחלוון בפני הטבחית על שהאוכל לא היה מלוח די הצורך. כדי להגן על עצמה תכחיש זאת האלמנה העניה ותאמר: "בוודאי, אני שמה מספיק מלח באוכל, אפילו טעמתי את זה לפני שהגשתי". ואז בעלת הבית האשים אותה בשקר ותאמר: "האם את תרשבת שהדברים שקרנים? **את היא זאת** שמשקרת! הן תתוכחנה ביניהן ושלים קשות ינרדו מלים קשות יותר. **ובעלת הבית תתרנו** כל כך, עד שהיא תפטר את המבשלת המסכנה. האשה האלמנה תהיה אז מתוסרת ליבה: א) **דיברת לשון הרע.** ב) גרמת לבעלת הבית לחוזר על הלשון הרע בפני המבשלת, והוו כבר חטא של רכילות. ד) גרמת **לטבחית** לשקר. ה) הן בגללך **בעלת** הבית גרמה כאב וצער לאלמנה. ו) גרמת לריב ולהפרת התורה.

חייך הרב ואמר בשקט ובכבוד: "ר' ישראל מאיר בבקשה ממך, אתה מגוים: הנך מרחיק לכת: כמה מלים פשוטות וסתמיות אינן יכולות לגרום לכל זה".

"אם זה מה שאתה חושב", ענה ה"חפץ חיים" כשהוא קם ממקומו **"הבה נלך למטבח ונראה בעצמנו!**

בפותחם את דלת המטבח ראו **שבעלת** הבית נופה קשות **בטבחית**, והאשה העניה עמדה כשהיא מוחה דמעות מעיניה. כשראה הרב מה שהתרחש שם, התוויר, ניגש אל הטבחית, **התתנן** לסליחתה והתנצל על כל נזק או צער שאולי נגרם לה. הוא התתנן בפני בעלת הבית שתסלח לאשה ותשכח את המקרה וכמרכן ביקש והפציר, שתרשה לטבחית להמשיך בעבודתה. הוא אפילו הציע לה תשלום, כדי שתמשיך להחזיק את הטבחית ולא יאונה לה כל רע.

בעלת הבית היתה מוכת־תדהמה ונראה שלא ידעה כיצד להגיב. היא הסתכלה בו בתמיהה ובפליאה, ולבסוף אמרה: "אני אסלח לה, אך בתנאי אחד: שתלך מכאן ולעולם לא תחזור לכאן!"

"אם כך, אני מבטיח לך שלא אחזור לכאן לעולם", ענה ה"חפץ חיים" בשקט ויצא מהמטבח.

אפס כי ובימדי בעלבונית יאחיו אב"ד ליסא אף סטר על לחיו.

יצא רבי אברהם אביש הערה: "יעקב אל ה' בכבי יבתבונים לאמרו: "רבש"ע אם היה רצונך שאהיה מיפש וכור, לא היה לך ליתן אותי למשפחה מגודלי ישראל יביחסת". תור כדי בכי' נדרם ינשכב על הארץ. ובחלום שנתי נגלה אליו איש קדוש ויאמר לו: "הנני מיתה לכבך כפתחו של אולם וכל משפחת בית אביך יתברכו בך, ואל שדי יתן לך רחמים ואל תשנה מדרכתך בגידת היראה והסיפלות, ובכל מקום בואך אהיה עמך ולא יוודע האיש וולתנו, כי נתעלית מדגע הגדול, עגלה בת שנתה ופרה בת שתיים. נעמדו כל אנשי הקהילה לשמוע את דבר התתן, שגילה בקיאות עצומה ופלפולין מדהימים ופנינ קודנים באור תורתו.

משפחת אבי התתן החלה רואנת מדוע מאחרים התתן ותותנו לשוב מהתפילה, בעוד שעורת הבוקר ערוכה כבר על השולחנות. שלחה שליח לבית הכנסת ושה שב וסיפר, כי התתן עומד ודורוש. נבהלו בני המשפחה לשמוע זאת בעודם בו הוא איש בער ולא ידע. שלחו שליח נוסף בן תורה, כדי שיסכילם במה דברים אמורים, ועד מהרה שב וסיפר, כי הוא דורש כמפי הגבורה. באו כולם לבית הכנסת ודאו כי אכן רוח ה' מעמעת בו. סברו לעתק מוסרי קדושיו בגט' ולשדרכו עם בת תלמיד חכם ולא רצה התתן.

אחת מסגולותיו: לשונא שיאהבך. קר תתיכת עופרת ותכתוב אותה עד דק וכתוב עליה את שמו ותתלה העופרת על ודעך.

ולהכוידכם למי שמגתך, מדובר במי שהיה אב"ד פרנקפורט דמיין.

עורכת המוסף: ד"יצה גוזן